

The analysis showed that the result of intense competition in the international tourism market was the formation of a collective coherent unity of tourism products with a number of additional infrastructure components – Tourism Program – a comprehensive suite of services catering to a particular program at the mandatory presence of the ultimate tourist purpose.

Analysis of the binding components tourism program generates conventional typing formalized description of the required components of the program. The study identified a range of services such reserve components: optimality and psychological preparation perception.

The peculiarities of pricing in the service sector and in tourism in particular.

Keywords: *tourism, pricing, travel services, tourist program.*

УДК 631.155.2

*Плотніченко С.Р., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет*

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація. *Основою розвитку ефективного ринку сільськогосподарської продукції є збалансованість системи "сільськогосподарське виробництво – переробка – оптовий збут – роздрібна торгівля – споживач" та забезпечення динамічної рівноваги між виробництвом (пропозиція) та споживанням (попит).*

Ключові слова: *ефективний ринок сільськогосподарської продукції, конкуренція, сільськогосподарська продукція, інфраструктури ринку.*

Постановка проблеми. Сільське господарство України є одним із найбільших секторів національної економіки, який здійснює визначальний вплив на соціально-економічний стан суспільства та продовольчу безпеку, має вагоме значення для розвитку внутрішнього і зовнішнього ринків, добробуту суспільства. Нині відбуваються суттєві економічні зміни, які відіграють вирішальну роль у подальшому розвитку взаємопов'язаних галузей АПК і підвищенні життєвого рівня населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сільське господарство знаходиться в кризовому стані, наслідком якого є зниження обсягів виробництва впродовж останніх років, негативний вплив комплексу організаційно-економічних і техніко-технологічних чинників. Недостатній рівень ефективності, стабільності й конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва чинить перешкоди на шляху формування повноцінного

внутрішнього ринку аграрної продукції, унеможлиблює розширення участі України на зовнішніх ринках.

Для поступального розвитку сільського господарства необхідне задіяння таких економічних механізмів та формування таких інфраструктурних складових ринку сільськогосподарської продукції, які би дозволили сформувати кон'юнктуру збалансованість останнього.

Вагомий внесок у дослідження питань теорії та практики здійснення ринкових реформ в агропромисловому комплексі, формування кон'юнктури ринків сільськогосподарської продукції, розвитку зовнішньоекономічних відносин зробили зарубіжні вчені : В. Репке, А. Родбертус, П. Самуельсон, і вітчизняні: Ю.Д. Білик, В.І.Бойко, Б.В. Губський, О.Д. Гудзинський, П.Т. Саблук, М.І. Туган-Барановський, Л.М. Худолій, Б.Й. Пасхавер, О.М. Шпичак, В.В. Юрчишин та інші.

Проте, у наукових дослідженнях проблема аналізу розвитку аграрного ринку не отримала розв'язання яке б носило ознаки системності, зокрема не достатньо приділена увага взаємозв'язку коливань ринкової кон'юнктури та діяльності аграрних формувань, розвитку та ролі інфраструктурних елементів, механізму формування попиту на сільськогосподарську продукцію, регулюванню ринку сільськогосподарської продукції.

Постановка завдання. Предметом дослідження обрано сукупність теоретичних, методичних і практичних питань формування та функціонування ринку сільськогосподарської продукції. Реалізація мети дослідження зумовила необхідність розв'язання таких завдань:-визначити сутність поняття «ефективний ринок сільськогосподарської продукції».

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок вважається економічним феноменом товарного виробництва, який забезпечує ефективне його функціонування і вирішує проблеми попиту споживачів. Серед науковців виділяють два напрями визначення ринку, зокрема: класичне та маркетингове.

Відповідно до класичного трактування, ринок – це відповідним чином сформована система економічних відносин між суб'єктами господарювання.

Так, у фінансовому словнику-довіднику за ред. М.Я. Дем'яненка окреслено: „ринок є системою економічних відносин, що складається у процесі виробництва, обігу й розподілу товарів, а також руху грошових коштів, для яких характерна свобода суб'єктів у виборі покупців та продавців, визначенні цін, формуванні й використанні матеріальних і фінансових ресурсів” [228, с.388].

У сучасному трактуванні формування економічної категорії ринку пов'язується із значною маркетинговою складовою. За визначенням Ф.Котлера, ринок – це сукупність існуючих і потенційних покупців товару [90,с.112]. За таким визначенням ринок являється проміжною ланкою, яка поєднує товаровиробників і споживачів продукції.

Ефективний ринок як сукупність економічних відносин, що складаються в сфері обміну з приводу реалізації сільськогосподарської продукції, функціонує на базі єдиних економічних законів. Головним серед них є: закон вартості, відповідно до якого продукція реалізується зважаючи на відрахування з її створення, але за тією вартістю, якою покупець оцінює задоволення відповідних потреб; закон економії ресурсів, що передбачає постійне удосконалення якості продукції з одночасним зниженням рівня витрат. Порухення цього закону зумовлює неможливість повноцінної дії закону вартості; закон рівноваги, згідно з яким при різних інших умовах обсяг сільськогосподарської продукції, запропонованої до продажу, врівноважується купівельно спроможним попитом потенційних покупців. Іншими словами, ефективний ринок сільськогосподарської продукції зумовлює такі обсяги виробництва, щоб у будь-який момент часу потреби відповідних покупців могли бути забезпечені в повному обсязі, причому за сприятливими для покупця цінами.

Основними ознаками створення і функціонування ефективного ринку сільськогосподарської продукції є конкуренція, право власності і економічна свобода. Об'єктивною умовою досконалої конкуренції виступає створення нормального конкурентного середовища.

Таким чином, під ефективним ринком сільськогосподарської продукції слід розуміти логічно упорядковану систему підприємств, організацій і установ повноцінної інфраструктури, принципів і методів її функціонування відповідно до умов Світової організації торгівлі, яка забезпечує збалансованість попиту і пропозиції, рівноважний ціновий паритет та належний рівень конкурентоспроможності продукції для задоволення зовнішніх вимог міжнародних ринкових відносин та внутрішніх потреб суспільства.

Важливим елементом інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції являються оптові ринки. Потреба у їх створенні викликана великими ціновими коливаннями на сільськогосподарську продукцію (наприклад сезонні коливання), зростанням неправомірної торгівлі та тінізації обігу продукції, відсутністю контрактів на постачання продукції і стихійним характером економічних та торгівельних зв'язків, зниженням закупівельних цін, низькою спрямованістю пропозиції на вимоги споживача, великою кількістю дрібних неорганізованих товаровиробників, частка яких за певними видами товарів досягає 80 %.

Домінування на ринку сільськогосподарської продукції неорганізованих посередницьких структур, що монопольно встановлюють ціни, багаторазовий перепродаж товарів цими структурами призводять до втрат доходів виробників сільськогосподарської продукції та втрат споживачів через завищення роздрібних цін.

Діяльність оптового ринку сільськогосподарської продукції допоможе:

протягом цілого року задовольняти потреби споживачів у якості, кількості, асортименті сільськогосподарської продукції;

зменшити видатки населення;

захистити малих й середніх виробників та забезпечити їм рівний з великими виробниками доступ до ринку;

підвищити доходи селян-товаровиробників;

зменшити цінові коливання на ринку;

запровадити стандарти якості у виробництві;

забезпечити діяльність системи інформації про кон'юнктуру ринків продовольства;

вивести вітчизняну продукцію на світові ринки, оскільки наявність плодоовочевої продукції у великій кількості дає можливість створювати компанії, які спеціалізуються на експортній діяльності;

створити додаткові робочі місця у сфері послуг;

спростити контроль за якістю продукції;

здешевити імпортовану продукцію та забезпечити її ветеринарний, санітарний, фітосанітарний контроль.

Створення мережі оптових ринків необхідно робити поступово. На нижчому рівні створюються спеціалізовані ринки, які рекомендується зробити на базі вже діючих торгових підприємств, а на вищому – використовувати вже налагоджені економічні та господарські зв'язки районних оптових ринків, використовуючи бази споживчої кооперації.

Висновки. Ефективний ринок сільськогосподарської продукції – це логічно упорядкована система підприємств, організацій та установ повноцінної інфраструктури, принципів і методів її функціонування відповідно до умов світової організації торгівлі, яка забезпечує збалансованість попиту й пропозиції, рівноважний ціновий паритет та належний рівень конкурентоспроможності продукції для задоволення зовнішніх вимог міжнародних ринкових відносин та внутрішніх потреб суспільства. За основу розвитку ефективного ринку сільськогосподарської продукції слугує збалансованість системи "сільськогосподарське виробництво – переробка – оптовий збут – роздрібна торгівля – споживач" та забезпечення динамічної рівноваги між виробництвом (пропозиція) та споживанням (попит).

Література

1. Котлер Ф. Основы маркетинга / Котлер Ф.; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1993. – 736 с.
2. Фінансовий словник-довідник / [за ред. М.Я. Дем'яненка]. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 555 с.

Аннотація. Для полноценного функционирования рынка сельскохозяйственной продукции определены направления формирования эффективного небиржевого рынка сельскохозяйственной продукции, предусматривающих создание национальной сети оптовых рынков для совершенствования процесса реализации продукции, выведение из тени и легализации товаропотоков аграрной продукции, обеспечение конкурентной среды на аграрном рынке, доступа к рынку мелким и средним производителям продукции, удовлетворения потребностей потребителей относительно качества и количества продукции.

Summary. Statement of the problem. Effective market for agricultural products - a form of organizational and economic relations between producers and consumers of products based on the specific mechanism of interaction of all elements of its complete infrastructure. Basis for the development of efficient agricultural markets are balanced system "agricultural production - processing - wholesale sales - retail - consumer" and providing a dynamic equilibrium between production (supply) and consumption (demand).

Results. A complete infrastructure maintenance as an objective condition for the effective functioning of agricultural markets, including commodity exchanges, trading houses, brokerages exchanges auctioned living and breeding stock, wholesale and wholesale and retail produce trade, a system of price monitoring, food market towns, intervention stocks and the formation of products that provide credit and financial, insurance, supply, transportation process of market trade

Conclusions. For the formation of efficient agricultural markets The ways of stock trading in the context of the preparation of national agricultural markets to function under the WTO, which are based on the principles of rational combination of elements of the state and market regulation of the formation of the exchange environment as a basic level of infrastructure wholesale market, its legalization and transparency. To fully functioning agricultural market definition of the effective nebirzhovoho agricultural market, providing a national network of wholesale markets to improve the process of production, loss of shade and legalizing trade flows of agricultural products, the competitive environment of the agricultural market, market access to small and medium-sized producers of products, customer satisfaction and the quality of products.

УДК 338.439.5

Саковська О. М.,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри менеджменту організацій
Уманський національний університет садівництва

РОЗВИТОК ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА УКРАЇНИ

Анотація. В статті досліджено теоретико-методичні та практичні аспекти розвитку та функціонування ринку зерна. Розроблено модель формування продовольчої безпеки регіону через оптимізацію структури посівних площ зернових культур і з врахуванням науково обґрунтованої системи ведення землеробства, а також модель утворення і функціонування кооперативного міжгосподарського елеватора на засадах безприбутковості.

Ключові слова: ринок зерна, дослідження ринку, конкуренція, інфраструктура, зерновиробництво, зернопродуктовий підкомплекс, економічна ефективність, державне регулювання, зернові кооперативи, якість.